

6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. — www.me.gov.ua
7. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму. — www.weforum.org
8. Офіційний сайт Швейцарського Центру дослідження ділової кон'юнктури. — www.globalization.kof.ethz.ch.
9. Офіційний сайт журналу Foreign Policy. — www.foreignpolicy.com
10. Офіційний сайт Ради конкурентоспроможності України. — www.compete.org.ua.

Статтю подано до редакції 16.03.11 р.

УДК 339.92

А. О. Куц, асистент кафедри міжнародних фінансів,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО РИНКУ КАПІТАЛУ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто процес розвитку та сучасного стану міжнародного руху капіталів у світі, та перспектив інтеграції України в потоки міжнародного ринку капіталу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Міжнародний ринок капіталу, інтеграція, глобалізація, інтернаціоналізація, міжнародна торгівля.

АНОТАЦІЯ. В статье рассмотрен процесс развития и современного состояния международного движения капиталов в мире, перспективы интеграции Украины в потоки международного рынка капитала.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Международный рынок капитала, интеграция, глобализация, интернационализация, международная торговля.

THE SUMMARY. This article describes the development and current status of the international movement of capital in the world, the prospects for Ukraine's integration in the flow of international capital markets.

KEYWORDS: International market capital, integration, globalization, International trade.

Постановка проблеми. Реалії сучасного світу вимагають найшвидшої інтеграції вітчизняної економічної системи, в тому числі її фінансової складової, до міжнародної економіки. Без цього не є можливими ані повноцінний розвиток національного виробництва, ані задоволення потреб вітчизняних споживачів на належному рівні.

На жаль, унаслідок повільного економічного реформування Україна перебуває на узбіччі світових фінансових потоків. Низький рівень інтеграції до світового фінансового ринку підтверджується і загальним аналізом платіжного балансу України та міжнародної інвестиційної позиції України [2].

Все це однозначно свідчить про повільний, але невідворотний процес інтеграції вітчизняної економіки до світової економічної системи. Позитивні наслідки такої інтеграції очевидні вже сьогодні, в першу чергу у сфері міжнародної торгівлі. У той же час можна відзначити відставання інтеграції до світової економіки у фінансовому секторі, що потребує негайної корекції економічної політики держави з метою збільшення обсягів іноземного інвестування та кредитування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питання проблем та перспектив інтеграції національного ринку України до світового ринку капіталів присвячено багато економічних, досліджень таких вітчизняних учених, як Д. Федорчук, Г. Харламова, В. Черевань, А. Румянцев, А. Романенко, В. Чужиков, В. Шапран, Д. Шепель, В. Шевченко та багато ін.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. На шляху до міжнародної економічної інтеграції для будь-якої держави першочерговим завданням має бути ґрунтовний аналіз ризиків цього процесу. Як показують дослідження вище зазначених учених Україна поки що не має чіткого бачення вирішення даного завдання.

Незважаючи на значну глибину світової економічної глобалізації, механізми регулювання фінансового ринку зосереджені більшою мірою в розпорядженні національних структур, адже ефективних та повноважних наднаціональних регуляторних органів до цього часу не створено. Саме тому слід розглядати глобалізацію не тільки в контексті нових інвестиційних можливостей, але і нових ризиків для України.

Мета статті — проаналізувати етапи зародження, розвитку та сучасного стану міжнародного руху капіталів у світі та перспек-

тив інтеграції України в потоки МРК з урахуванням вже здійснених досліджень, вимог сучасних глобалізаційних процесів та реалій України.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку України відбувається в умовах потужних процесів інтернаціоналізації. Минуле десятиріччя внесло істотні корективи до міжнародних відносин, зокрема до темпів зростання обсягів міжнародного руху капіталу (МРК). Відсутність в історії аналогів цим явищам та зростаюча залежність успішного розвитку національних економічних систем від їх оптимальної участі в зазначених процесах обумовлює те, що ключовими імперативами та визначальними чинниками майбутнього України стають визначення економічних пріоритетів і життєво важливих національних інтересів, усвідомлення суспільством ролі та місця України в глобальному просторі. Одним з напрямів наукової думки у розв'язанні цих питань є пошук та аналіз можливостей загальнонаціональної та регіональної економічної інтеграції.

Разом з тим, розширення взаємодії між національними економіками в розподілі капіталу є об'єктивною основою їх загально-економічної інтеграції. Така взаємодія може стати основою повномасштабної загальноекономічної інтеграції. Через це всебічне вивчення економічно ефективної інтеграції національної економіки до процесів МРК, вектору і меті розвитку держави, напрямам загальноекономічної інтеграції, є найважливішою основою ефективного використання потенціалу України. Отже, дослідження питань інтеграції національної економіки до процесів МРК є дуже актуальними для сучасної України.

Враховуючи специфічність впливу фінансової глобалізації на розвиток української економіки, можна визначити напрями, в яких такий вплив є найбільш вагомим: а) інтеграція України до міжнародних торговельних відносин; б) взаємини з міжнародними фінансово-кредитними установами; в) інтеграція до світового фінансового ринку, залучення в Україну іноземних інвестицій та співпраця з іноземними партнерами. Відповідно серед основних критеріїв успішної інтеграції України до світової економіки можна відзначити:

- зростання міжнародного товарообігу із випереджаючим зростанням обсягів експорту;
- зростання обсягів іноземних інвестицій в Україну;
- зростання обсягів операцій із гривнею на світовому валютному ринку;

- мінімізація рівня кореляції між негативними тенденціями розвитку світової економіки та економіки національної.

Щодо кількісних показників зазначених критеріїв, то їх аналіз дозволяє зробити висновок про досить високий рівень торговельної відкритості України, але в той же час надзвичайно низькі темпи інтеграції до світового фінансового ринку.

Із загального обсягу довгострокових кредитів, залучених до України 2006 р., 78 % є такими, що надані міжнародними фінансовими організаціями або під гарантії Уряду. Із загального обсягу портфельних інвестицій 76 % є інвестиціями в державні боргові цінні папери. Це свідчить про те, що недержавні суб'єкти фінансового ринку практично не беруть участі у міжнародній фінансовій діяльності, не мають доступу до міжнародного фінансового ринку та не використовують тих переваг і можливостей, що є наслідком світової фінансової глобалізації [2].

При цьому першочерговим завданням будь-якої держави на шляху міжнародної економічної інтеграції має бути ґрунтовний аналіз ризиків цього процесу. Відповідно задача інтеграції до глобалізованого світового фінансового простору, що стоїть перед Україною, вимагає врахування особливостей сучасної структури світової економіки, ретельного вибору та використання інструментів, які здатні забезпечити максимальну швидкість та ефективність такої інтеграції і одночасно мінімізувати можливі втрати від цього процесу.

При розробці макроекономічної стратегії України в умовах глобалізації першочергова увага має бути приділена саме тим ризикам, які супроводжують процес інтеграції національної економіки до глобалізованого фінансового простору.

До ризиків, притаманних процесу глобалізації в економічній площині та актуальних для України, можна віднести неконтрольований відтік науковців та кваліфікованої робочої сили у більш розвинені країни, зміну структури та обсягів національного виробництва внаслідок значних обсягів імпорту більш конкурентоспроможної продукції, втрату контролю держави та національних корпорацій над стратегічно важливими для економіки підприємствами тощо [5].

У фінансовому секторі варто відокремити небезпеку глобальних фінансових криз та небезпеку підриву суверенітету країн з невисоким рівнем розвитку через боргову та іншу фінансову залежність.

Отже, фінансова глобалізація на певному етапі свого розвитку призводить до підвищеної нестабільності національного фінансового ринку внаслідок тісної інтеграції країни до світової економіки. Така фінансова нестабільність у першу чергу пов'язана із підвищеною мобільністю капіталів, режимом плаваючих обмінних курсів та фінансовою лібералізацією, що стало наслідком втілюваної більшістю країн світу політики у сферах макроекономіки, фінансового регулювання, оподаткування, тощо. Однак у процесі подальшого розвитку глобалізації світовий фінансовий простір стає дедалі більш однорідним. І на прикладі Європейського союзу можна пересвідчитись, що, незважаючи на скасування всіх обмежень щодо руху капіталів, повноцінний валютно-економічний союз відзначається досить високою стабільністю свого фінансового ринку.

Це ще раз підкреслює, що в процесі подальшого розвитку та лібералізації фінансового ринку України, в процесі його подальшої інтеграції до світового фінансового простору все актуальнішим стає вивчення досвіду іноземних країн щодо шляхів такої інтеграції та щодо уникнення її негативних наслідків. Про важливість вирішення проблем світових фінансових криз говорить і те, що останні засідання МВФ присвячені саме цій проблемі, тому пошук шляхів запобігання виникненню криз, прийняття необхідних заходів для пом'якшення та ліквідації їх наслідків належать до числа головних завдань при інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Результатом вирішення цих завдань має бути завчасне виявлення та ліквідація передумов фінансової нестабільності, обмеження національного ринку від негативного впливу міжнародних кризових процесів та в ідеалі — створення умов, за яких виникнення фінансових криз є неможливим [7].

Тому вважаю за необхідне розглянути методи та інструменти державної політики, спрямованої на досягнення цих цілей.

У першу чергу до таких методів можна віднести методи контролю над міжнародними потоками капіталів. Ці методи розвивались одночасно із загальною лібералізацією міжнародного ринку, появою нових фінансових інструментів та технологічним прогресом.

У сучасних умовах, коли країни, що розвиваються, все більшою мірою інтегруються до світового фінансового простору, у цих країнах спостерігаються суттєві коливання в обсягах притоку

та відтоку інвестицій, що зумовлює необхідність активного використання заходів регулювання міжнародних потоків капіталу. І якщо, наприклад, у післявоєнний період таке регулювання було зумовлено довгостроковими цілями — або стимулюванням економічного розвитку, або завданням зберегти промисловість у власності національних корпорацій, то в сучасних умовах регулювання міжнародних потоків капіталу, зумовлене значною мірою саме глобалізаційними процесами, спрямоване в першу чергу на регулювання рахунку поточних операцій і недопущення короткострокових коливань у платіжному балансі [6].

Тому можна запропонувати наступне:

- Всебічне стимулювання інвестиційної діяльності, в першу чергу — інвестицій в основні фонди. При цьому йдеться не стільки про іноземні інвестиції, як про створення загального сприятливого інвестиційного клімату. Основним шляхом такого стимулювання має стати податкова політика, в тому числі щодо норм амортизації, та політика щодо стимулювання технічної модернізації виробництва.

- Лібералізація вітчизняного фінансового ринку шляхом пом'якшення умов доступу до ринку іноземних фінансових інституцій — банків, страхових компаній, закладів спільного інвестування.

- Пом'якшення умов доступу до міжнародних фінансових ринків вітчизняних позичальників та інвесторів.

- Реформування страхової, пенсійної системи та системи фінансового посередництва з метою посилення ролі інституційних інвесторів та одночасного залучення до інвестиційних процесів приватних коштів.

Щодо заходів із ліквідації наслідків фінансової нестабільності, то в західній науковій думці на сьогоднішній день переважають пропозиції щодо застосування різноманітних кредитних інструментів. Наприклад, щодо створення міжнародного кредитору «останньої інстанції» (an international lender of last resort), або інших способів надання країнам, що потерпають від кризи, значних допоміжних кредитів. Але застосування подібних механізмів спрямоване на ліквідацію короткострокових наслідків фінансової кризи та не виправляє ані причин виникнення, ані структурних зрушень у економіці, що виникли внаслідок кризи. Більше того, використання таких інструментів призводить до збільшення нестабільності через впевненість учасників ринку у наданні фінансової допомоги з боку держави [3].

Розглянуті основні тенденції у сфері іноземного інвестування свідчать про те, що Україна протягом останніх п'яти років є досить привабливою країною для інвесторів. Зростання обсягів інвестицій, що надходять у країну, сприяє активізації зовнішньої торгівлі, забезпечує структурні зрушення в економіці України та поліпшення якісних показників на мікро- та макрорівнях, що підвищує здатність економіки країни чинити опір руйнівному впливу зовнішнього середовища та ефективність функціонування [10].

Стримуючим чинником є інвестиційний клімат, який продовжує залишатися несприятливим через політичну та економічну нестабільність, високий рівень криміногенності в підприємницькій діяльності, що змушує іноземних інвесторів здійснювати обережну політику у сфері інвестиційного співробітництва з Україною.

Висновки з проведеного дослідження. Інвестиції відіграють центральну роль в економічному процесі, вони визначають загальний ріст економіки держави. У результаті інвестування засобів в економіку, збільшуються обсяги виробництва, росте національний прибуток, розвиваються та йдуть вперед, в економічній конкуренції, галузі народного господарства та підприємства, що в більшій мірі задовольняє попит на ті чи ті товари і послуги.

Коли міжнародна інвестиційна діяльність тільки-но набирала обертів, іноземні інвестиції були явищем, притаманним лише розвиненим країнам, а тепер нові індустріальні країни та ті, що розвиваються, відіграють все помітнішу роль на ринку міжнародних інвестицій.

Отже, для України дуже важливо не відставати від новітніх світових тенденцій та напрямів діяльності. Вона поступово стає активним учасником міжнародного інвестиційного ринку, зростає зацікавленість іноземних інвесторів у ній як потенціальному реципієнті капіталовкладень, і приплив іноземних інвестицій в Україну з року в рік збільшується.

Література

1. Гайдук В. А. Грошово-кредитна політика як чинник впливу на конкурентоспроможність національної економіки // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 12. — С. 21—23.
2. Федорчук Д. Про співвідношення понять «інвестиції», «іноземні інвестиції» та «прямі іноземні інвестиції» // Підприємництво, гос-во і право. — 2003. — № 4. — С. 8—12.

3. Харламова Г. О. Неоднорідність інвестиційного простору України // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 2. — С. 27—33.
4. Черевань В. П., Румянцев А. П., Романенко А. Ф. Міжнародна економічна діяльність. — К.: Видавничий дім «Слово», 2003.
5. Чужиков В. І. Економіка зарубіжних країн. — К.: КНЕУ, 2005. — 308 с.
6. Шапран В., Шепель Д. Тяготы и выгоды прозрачности. — www.expert.ua.
7. Шевченко В. Ю. Глобальна мобільність капіталу та трансформаційні економіки // Банківська справа. — 2004. — № 2.
8. Шелудько Н. М. Сучасні тенденції фінансової глобалізації та їх вплив на розвиток банківського сектору України // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 2. — С. 85—87.
9. Ernst & Young: <http://www.ey.com>.
10. UNCTAD, World Investment Report 2007: Transnational Corporations, Extractive Industries and Development, 2007. — <http://www.un.org/russian/esa/investment2007.pdf>.

Статтю подано до редакції 2.02.11 р.

УДК: 005.21:330.322.01

Т. О. Фролова, канд. екон. наук, доцент
кафедри міжнародних фінансів,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ НА ОСНОВІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЦИКЛУ КОМПАНІЙ

АНОТАЦІЯ: Розкрито проблему формування стратегічних цілей на основі інвестиційного циклу компанії. Досліджено фактори впливу на формування стратегічних цілей розвитку компанії. Дано визначення поняттю — інвестиційний цикл компанії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна стратегія, інвестиційні цілі, прямі іноземні інвестиції.

АННОТАЦИЯ: Раскрыта проблема формирования стратегических целей на основе инвестиционного цикла компании. Исследованы факторы влияния на формирование стратегических целей развития компаний. Дано определение понятию — инвестиционный цикл компании.